

DRŽAVNA AGENCIJA ZA ISTRAGE I ZAŠTITU
FINANSIJSKO-OBAVJEŠTAJNI ODJEL

PRANJE NOVCA I FINANSIRANJE TERORISTIČKIH AKTIVNOSTI
Statistički podaci i otkrivene tipologije u 2019. godini

Septembar 2020.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	3
2. PRAVNI OKVIR.....	4
3. ORGANIZACIONA STRUKTURA.....	5
4. STATISTIČKI POKAZATELJI.....	6
4.1. Statistički pokazatelji o prikupljenim podacima.....	6
4.2. Statistički pokazatelji o podacima prikupljenim od nadležnih institucija.....	9
4.3. Statistički pokazatelji o korištenju prikupljenih podataka.....	9
5. MEĐUNARODNA SARADNJA	13
6. OSTALE AKTIVNOSTI.....	15
6.1. IPA 2013 – EU Twinning projekat „Podrška borbi protiv pranja novca“.....	15
6.2. Projekat tehničke nadogradnje AMLS-a.....	16
6.3. Procjena rizika od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti u BiH.....	16
6.4. Radna grupa za izradu prijedloga Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti koju je imenovalo Vijeća ministara BiH.....	16
6.5. Delegacija Bosne i Hercegovine pri Komitetu eksperata Vijeća Evrope za evaluacije borbe protiv pranja novca i finansiranja terorizma (Moneyval delegacija BiH).....	17
6.6. Varšavska konvencija.....	18
6.7. UNODC/CEPOL projekat podrške finansijskim istragama.....	18
6.8. Povratne informacije obveznicima po prijavama sumnjivih transakcija za 2018. godinu.....	18
6.9. Ostale aktivnosti.....	19
7. TIPOLOGIJE PRANJA NOVCA	19
8. PLANIRANE AKTIVNOSTI FOO-A ZA NAREDNI PERIOD.....	21
9. KORISNI LINKOVI.....	23

1. UVOD

Finansijsko-obavještajni odjel (u daljem tekstu: FOO) Državne agencije za istrage i zaštitu (u daljem tekstu: Agencija) predstavlja centralnu finansijsko-obavještajnu jedinicu Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: BiH) koja funkcioniše u skladu sa međunarodnim standardima u oblasti borbe protiv pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti.

U skladu sa Zakonom o Državnoj agenciji za istrage i zaštitu i Zakonom o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, FOO obavlja poslove koji se odnose na sprečavanje, otkrivanje i istraživanje operacija pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, poslove koji se odnose na promoviranje saradnje između nadležnih organa BiH, Federacije BiH (u daljem tekstu: FBiH), Republike Srpske (u daljem tekstu: RS) i Brčko Distrikta BiH (u daljem tekstu: BD BiH) u oblasti sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, kao i na promoviranje saradnje i razmjene informacija sa nadležnim organima drugih država i međunarodnih organizacija zaduženih za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti.

Prvi Zakon o sprečavanju pranja novca stupio je na snagu 28.12.2004. godine, a 29.06.2005. godine FOO je primljeno u Egmont grupu finansijsko-obavještajnih jedinica¹ (u daljem tekstu: FOJ). Od navedenog perioda dva puta je donijet novi Zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti i trenutno je na snazi Zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, donijet iz 2014. godine („Službeni glasnik BiH“, broj 47/14) i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti donijet 2016. godine („Službeni glasnik BiH“, broj 46/16).

Zakonodavni i institucionalni okvir u BiH je takav da sistem sprečavanja, otkrivanja i istraživanja krivičnih djela pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti u BiH nije u nadležnosti samo jedne institucije već je riječ o oblasti koja je u nadležnosti institucija na svim nivoima vlasti, uz zakonsko definiranje uloge svih učesnika sistema te njihove obavezne međusobne interakcije i saradnje.

Primarni zadatak FOO-a je da prima, prikuplja, evidentira i analizira informacije, podatke i dokumentaciju, te istražuje i prosljeđuje rezultate analiza i/ili istraga nadležnim tužilaštvima i drugim nadležnim organima kako u BiH tako i u inostranstvu, koji istražuju krivična djela pranja novca i/ili finansiranja terorističkih aktivnosti.

Ukoliko FOO sumnja na pranje novca ili finansiranje terorističkih aktivnosti u vezi sa nekom transakcijom ili osobom, ovlašten je za privremeno obustavljanje te transakcije ili transakcija u trajanju do pet radnih dana kao i za kontinuirano praćenje finansijskog poslovanja klijenta u trajanju do šest mjeseci.

¹ Jedinstveno tijelo 165 finansijsko-obavještajnih jedinica koje pruža platformu za sigurnu razmjenu stručnosti i finansijsko-obavještajnih podataka za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma.

FOO neposredno postupaju po naredbama i zahtjevima tužilaštava, kako u djelokrugu nadležnosti propisanih zakonom, tako i po zakonima o krivičnom postupku.

FOO je nadležno i da drugim organima u BiH i inostranstvu samoinicijativno dostavi odgovarajuće podatke, informacije i dokumentaciju koji se prikupe u skladu s Zakonom o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, a za koje procijeni da bi mogli biti značajni tim organima pri donošenju odluka iz njihove nadležnosti u vezi sa istraživanjem krivičnih djela pranja novca, predikatnih krivična djela i finansiranja terorističkih aktivnosti.

FOO obavlja poslove koji se odnose na predstavljanje BiH u međunarodnim tijelima za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, kao što je učešće u Delegaciji Bosne i Hercegovine pri Komitetu eksperata Vijeća Evrope za evaluaciju borbe protiv pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti (u daljem tekstu: Moneyval), kao i Delegaciji Bosne i Hercegovine pri Konferenciji strana ugovornica Konvencije Vijeća Evrope o pranju, traženju, zapljeni i oduzimanju prihoda stečenih kriminalom i o finansiranju terorizma – Varšavska konvencija.

Pored navedenog, FOO aktivno učestvuje u aktivnostima unapređenja borbe protiv pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, kroz učešće u projektima, obukama obveznika Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti i obukama službenika nadležnih organa u BiH.

Podaci, informacije i dokumentacija prikupljeni po Zakonu o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti obavještajnog su karaktera i koriste se u svrhu sprečavanja i otkrivanja pranja novca, predikatnih krivičnih djela i finansiranja terorističkih aktivnosti.

2. PRAVNI OKVIR

Poslovi i zadaci iz nadležnosti FOO-a propisani su sljedećim zakonskim i podzakonskim propisima:

- Zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti („Službeni glasnik BiH“, broj 47/14);
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti („Službeni glasnik BiH“, broj 46/16);
- Zakon o Državnoj agenciji za istrage i zaštitu („Službeni glasnik BiH“, br. 27/04, 63/04, 35/05, 49/09 i 40/12);
- Pravilnik o provođenju Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti („Službeni glasnik BiH“, broj 41/15);
- Uputstvo o načinu popune obrazaca i elektronskog unosa podataka za prijavu novčanih transakcija od strane obveznika („Službeni glasnik BiH“, broj 41/15);
- Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji Državne agencije za istrage i zaštitu, broj 16-09-02-721-13/13 od 06.10.2014. godine.

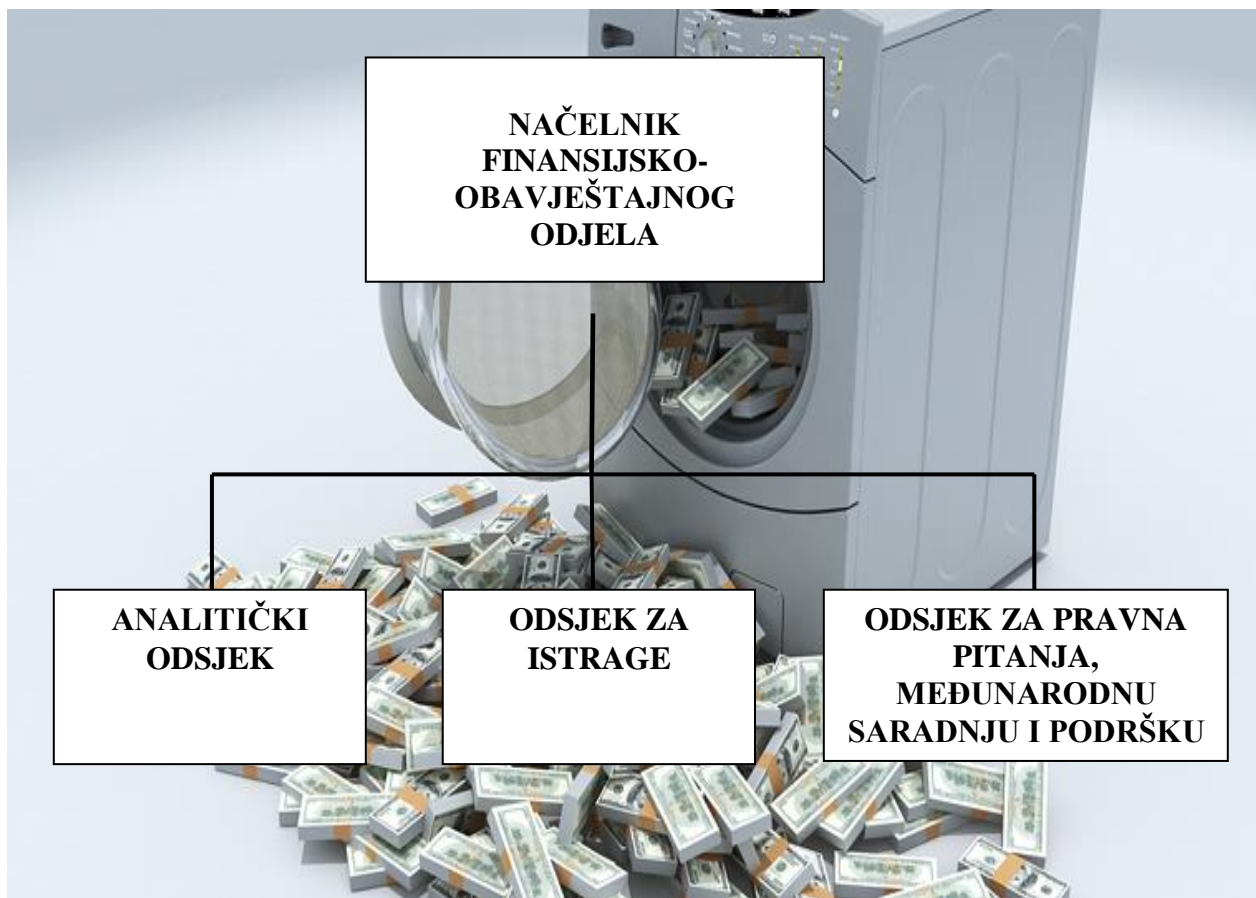
3. ORGANIZACIONA STRUKTURA

FOO je osnovna organizaciona jedinica Agencije sačinjena od tri odsjeka:

1. Analitički odsjek;
2. Odsjek za istrage;
3. Odsjek za pravna pitanja, međunarodnu saradnju i podršku.

Poslove i zadatke iz djelokruga rada FOO-a, prema Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji Državne agencije za istrage i zaštitu, obavljaju policijski službenici, državni službenici i zaposlenici.

Organizaciona šema FOO-a

4. STATISTIČKI POKAZATELJI

Primarni zadatak FOO-a, koji se ogleda u primanju, prikupljanju, evidentiranju i analiziranju informacija, podataka i dokumentacije te istraživanju i prosljeđivanju rezultata analiza i/ili istraga nadležnim tužilaštvima i drugim nadležnim organima koji istražuju krivična djela pranja novca i/ili finansiranja terorističkih aktivnosti u BiH i u inostranstvu, realizira se kroz obavezno dostavljanje podataka o različitim vidovima transakcija od strane niza institucija.

4.1. Statistički pokazatelji o prikupljenim podacima

Komercijalne institucije koje posluju u finansijskom i nefinansijskom sektoru su, na osnovu Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, obavezane provoditi mjere za otkrivanje i sprečavanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti. U okviru tih mjera propisana im je obaveza da FOO-u dostavljaju izvještaje o:

- sumnjivim transakcijama ili osobama;²
- gotovinskim transakcijama čija vrijednost iznosi ili prelazi iznos od 30.000,00 KM;
- povezanim gotovinskim transakcijama čija ukupna vrijednost iznosi ili prelazi iznos od 30.000,00 KM.

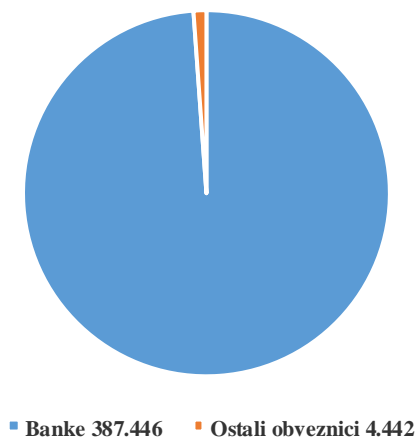
Najveći broj navedenih izvještaja obveznici dostavljaju elektronski, odnosno putem aplikativnog softvera za prijavu transakcija (u daljem tekstu: AMLS).

Tokom 2019. godine primljeno je:

- 737 izvještaja o sumnjivim transakcijama čija ukupna vrijednost iznosi 98.262.436,16 KM, od čega su banke dostavile 407 izvještaja čija ukupna vrijednost iznosi 81.537.357,62 KM a ostali obveznici 330 izvještaja čija ukupna vrijednost iznosi 16.725.078,54 KM;
- 391.888 izvještaja o gotovinskim i povezanim gotovinskim transakcijama čija ukupna vrijednost iznosi 19.882.869.921,29 KM, od čega su banke dostavile 387.446 izvještaja čija ukupna vrijednost iznosi 19.160.168.203,75 KM a ostali obveznici 4.442 izvještaja čija ukupna vrijednost iznosi 722.701.717,54 KM.

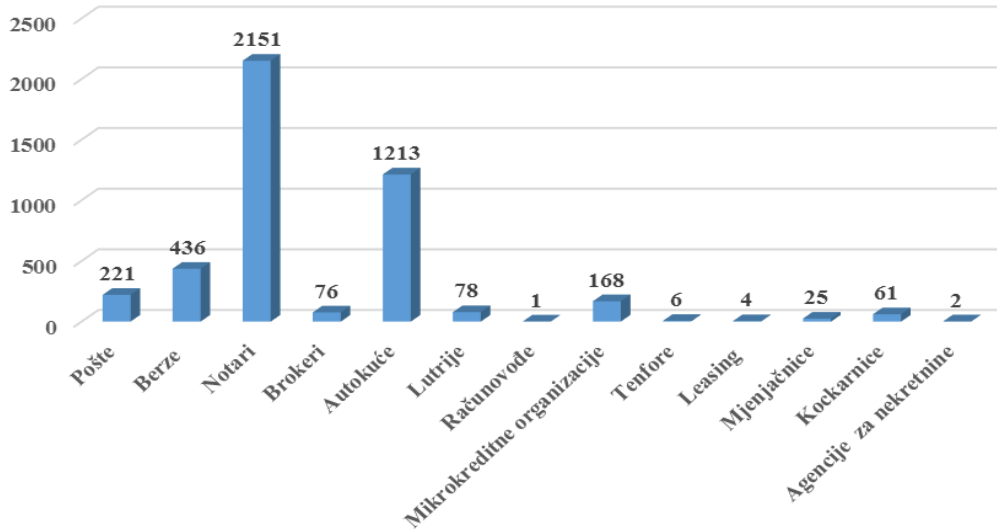
² Sumnjiva transakcija je svaka transakcija za koju obveznik ili nadležni organ procijeni da u vezi s transakcijom ili osobom koja obavlja transakciju postoje opravdani razlozi za sumnju ili sumnja na počinjenje krivičnog djela pranja novca ili finansiranja terorističkih aktivnosti, odnosno da transakcija uključuje sredstva koja su proizašla iz nezakonitih aktivnosti.

Prikaz transakcija prijavljenih od strane obveznika u 2019. godini

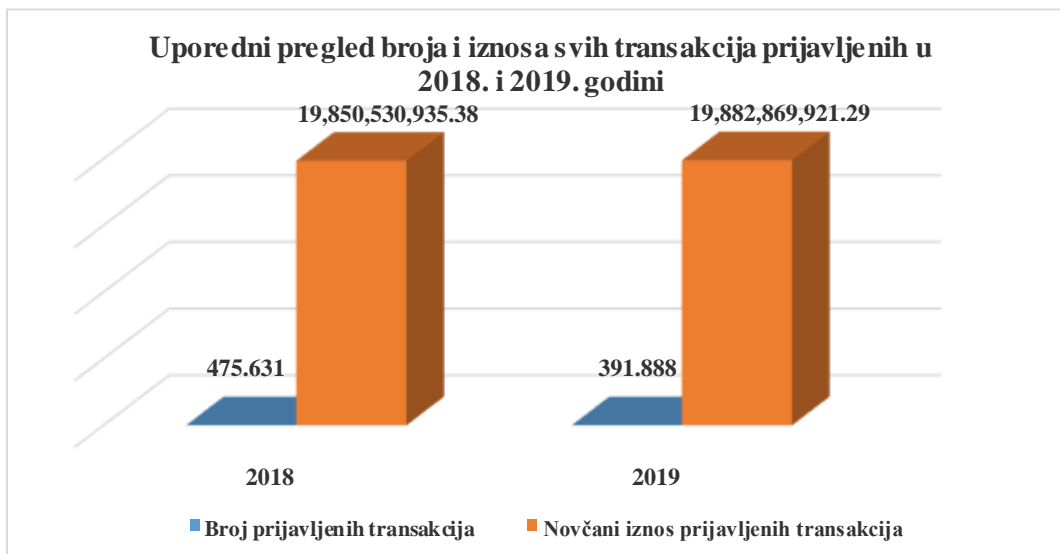

Kao što pokazuje grafikon, u 2019. godini, kao i u ranijem periodu, banke³ su imale najznačajnije učešće u prijavljivanju transakcija zbog dominantne uloge banaka u sektoru finansijskih usluga u BiH. Od ostalih obveznika najznačajnije učešće u prijavljivanju transakcija su imali notari i auto kuće, što možemo vidjeti u narednom grafičkom prikazu.

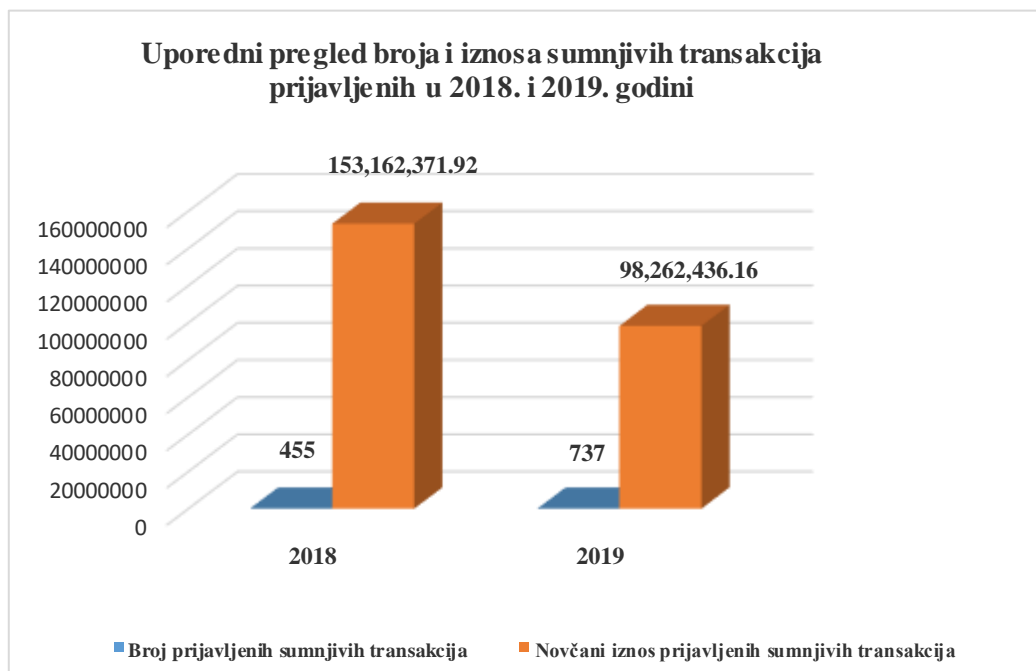
Transakcije prijavljene od ostalih obveznika u 2019. godini

³ U Bosni i Hercegovini je tokom 2019. godine poslovalo ukupno 27 banaka.

Prethodni grafički prikaz pokazuje pad ukupnog broja a rast ukupne vrijednosti prijavljenih transakcija svih kategorija u odnosu na 2018. godinu, tako da je ukupan broj svih prijavljenih transakcija sa 475.631 prijavljenih u 2018. godini smanjen na 391.888 transakcija u 2019. godini, a ukupna vrijednost svih prijavljenih transakcija sa 19.850.530.935,38 KM u 2018. godini povećana na 19.882.869.921,29 KM u 2019. godini.

Prethodni grafikon pokazuje porast ukupnog broja prijavljenih sumnjivih transakcija sa 455 prijavljenih u 2018. godini na 737 transakcija u 2019. godini a pad ukupne vrijednosti

prijavljenih transakcija sa 153.162.371,92 KM u 2018. godini na 98.262.436,16 KM u 2019. godini.

4.2. Statistički pokazatelji o podacima prikupljenim od nadležnih institucija

Zakonom o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti uspostavljena je obaveza provođenja mjera za otkrivanje i sprečavanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti u BiH i za određene institucije što se ogleda u dostavljanju podataka iz njihovog djelokruga rada FOO-u.

Uloga Uprave za indirektno oporezivanje BiH (u daljem tekstu: UINO BiH) ogleda se u otkrivanju i evidentiranju prenosa gotovog novca, čekova, vrijednosnih papira na donosioca, plemenitih metala i dragog kamenja u vrijednosti od 20.000 KM ili više preko državne granice, u skladu sa kojom je UINO BiH tokom 2019. godine FOO-u dostavila podatke o ukupno 595 evidentiranih slučajeva prenosa novca preko državne granice čija ukupna vrijednost iznosi 3.287.688.957,91 KM, koji su se najvećim dijelom odnosili na iznošenje gotovog novca iz BiH.

Za isti period su entitetska tijela nadležna za registriranje prometa vrijednosnim papirima/hartijama od vrijednosti (Registar vrijednosnih papira FBiH i Centralni registar hartija od vrijednosti RS) dostavila podatke o ukupno 1032 realizirane transakcije prometa dionicama /akcijama čija ukupna vrijednost iznosi 161.386.192,76 KM.

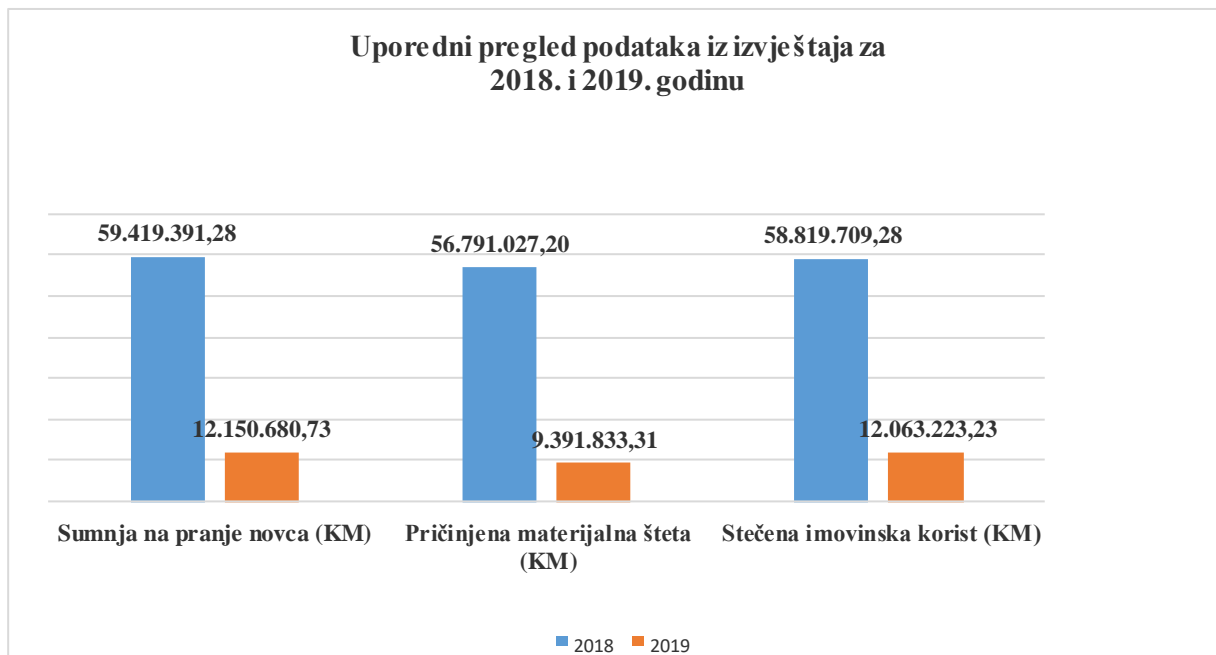
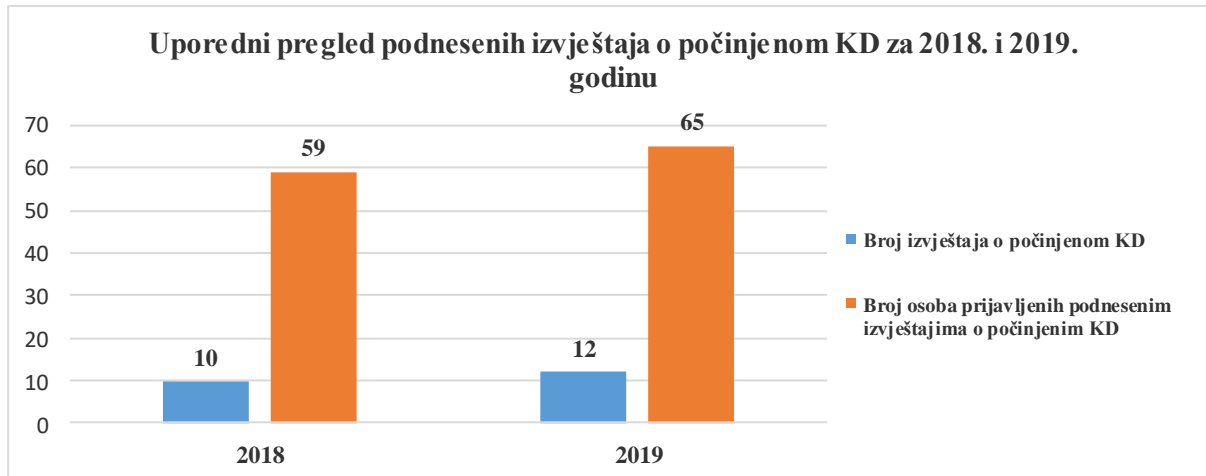
4.3. Statistički pokazatelji o korištenju prikupljenih podataka

Podaci prikupljeni od obveznika koriste se za sprečavanje, otkrivanje i istraživanje krivičnih djela pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti kroz preduzimanje mjera i radnji po Zakonu o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti i po zakonima o krivičnim postupcima u BiH.

U kontekstu navedenog, FOO je tokom 2019. godine tužilaštvima dostavio 12 izvještaja kojim je za 65 osoba (55 fizičkih, pet pravnih i 5 NN osoba) dokumentirano postojanje osnova sumnje da su počinili krivično djelo pranja novca i više predikatnih krivičnih djela, dok je u 2018. godini nadležnim tužilaštvima dostavljeno ukupno osam izvještaja i dvije dopune izvještaja za 59 osoba (32 fizičkih i 27 pravnih osoba).

Navedenim izvještajima o postojanju osnova sumnje o počinjenim krivičnim djelima i izvršiocima u 2019. godini prijavljeno je postojanje osnova sumnje na počinjenje krivičnog djela pranja novca u iznosu od 12.150.680,73 KM, pričinjena materijalna šteta od prijavljenih predikatnih krivičnih djela u iznosu od 9.391.833,31 KM te stečena imovinska korist u ukupnom iznosu 12.063.223,23 KM, dok je u 2018. godini prijavljeno postojanje osnova sumnje na počinjenje krivičnog djela pranja novca u iznosu od 59.419.391,28 KM, pričinjena materijalna

šteta od prijavljenih predikatnih krivičnih djela ukupno je iznosila 56.791.027,20 KM te stečena imovinska korist u ukupnom iznosu 58.819.709,28 KM (navedeni podaci prikazani su u narednim grafikonima).

Tokom 2019. godine FOO je preduzimalo i druge mjere i radnje iz svoje nadležnosti, u okviru kojih je:

- izdato 25 naloga bankama za privremenu obustavu transakcija u ukupnom iznosu blokiranih sredstava 9.796.238,16 KM, od čega je pet naloga za privremenu obustavu transakcija u vezi sa osam sefova sa ukupnim iznosom sredstava 661.613,73 KM a 20

naloga za privremenu obustavu transakcija u iznosu od 9.134.624,43 KM na računima pet pravnih osoba i 17 fizičkih osoba;

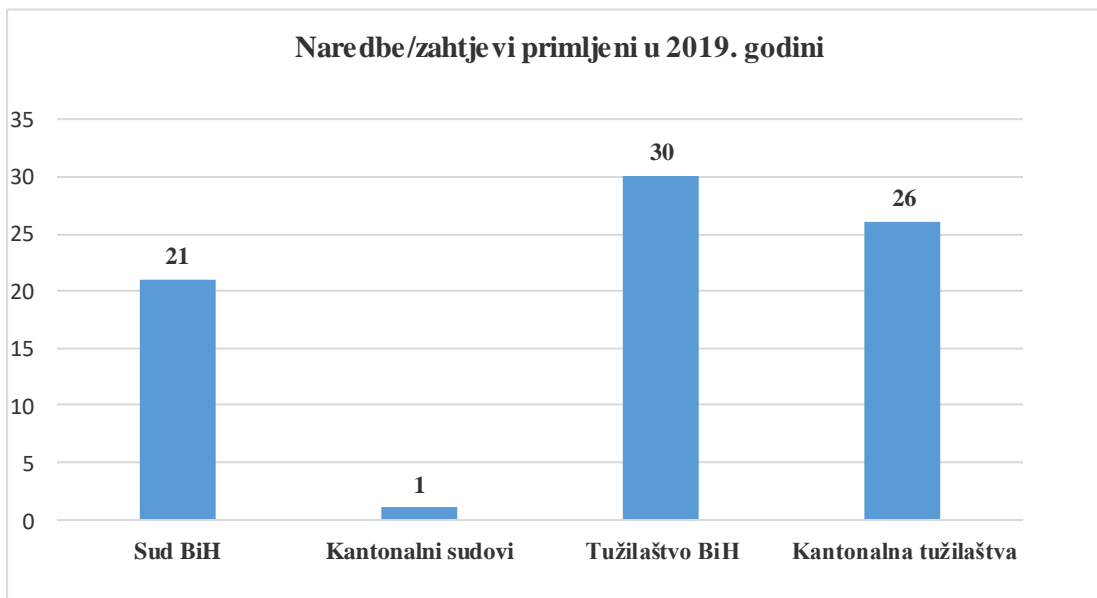
- izdato pet naloga bankama za kontinuirano praćenje finansijskog poslovanja pet pravnih osoba;
- sačinjeno pet kriminalističko-obavještajnih izvještaja;
- sa drugim policijskim i poreskim organima svih nivoa u Bosni i Hercegovini ostvarena je saradnja u vidu dostavljanja 81 informacije/odgovora, sa podacima prikupljenim u skladu sa Zakonom o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti.

Prema povratnim informacijama primljenim u izvještajnom periodu, policijski i poreski organi su na osnovu informacija FOO-a preduzeli sljedeće mjere i radnje iz svoje nadležnosti:

- u 20 predmeta službenici nadležnih poreskih uprava utvrdili su dodatne poreske obaveze u ukupnom iznosu od 3.451.419,94 KM te nadležnim tužilaštvima podnijeli šest izvještaja o počinjenim krivičnim djelima;
- u više predmeta službenici nadležnih poreskih uprava izvršili su kontrolu pravnih i fizičkih osoba te su utvrdili dodatne obaveze u novčanom iznosu koji nije naveden u povratnim informacijama;
- u više predmeta službenici nadležnih poreskih uprava uzeli su izjave od predmetnih osoba te su predmeti proslijeđeni na utvrđivanje dodatnih poreskih obaveza na osnovu ostvarenih a neprijavljenih prihoda.

Tokom 2019. godine FOO je realizirao i istražne aktivnosti u vidu postupanje po ukupno 87 naredbi/zahtjeva nadležnih tužilaštava u BiH, od čega je postupanje po devet naredbi/zahtjeva započeto tokom 2018. godine i nastavljeno u 2019. godini, dok je 78 naredbi/zahtjeva primljeno u 2019. godini.

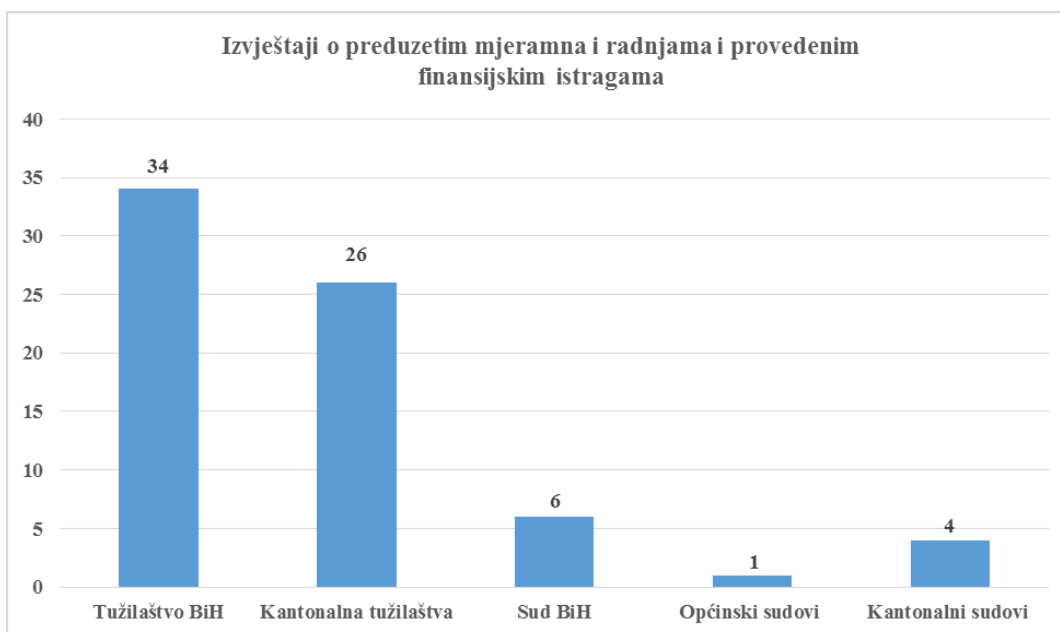
Pregled primljenih naredbi/zahtjeva za postupanje u 2019. godini od tužilaštava i sudova prikazan je u narednom grafičkom prikazu.

Postupajući po naredbama sudova i zahtjevima tužilaštava u BiH, FOO je 2019. godine realizirao sljedeće aktivnosti:

- deset pretresa osoba, stana, prostorija i pokretnih stvari;
- privremeno oduzeto 120 predmeta;
- provedene četiri operativne akcije u kojima su četiri osobe lišene slobode;
- od 76 osoba uzete su izjave na zapisnik o ispitivanju svjedoka i saslušanju osumnjičenih osoba.

Tokom realizacije navedenih naredbi i zahtjeva sačinjen je ukupno 71 izvještaj o preduzetim mjerama i radnjama i provedenim finansijskim istragama, koji su dostavljeni nadležnim tužilaštvima i sudovima u BiH, što je prikazano u narednom grafičkom prikazu.

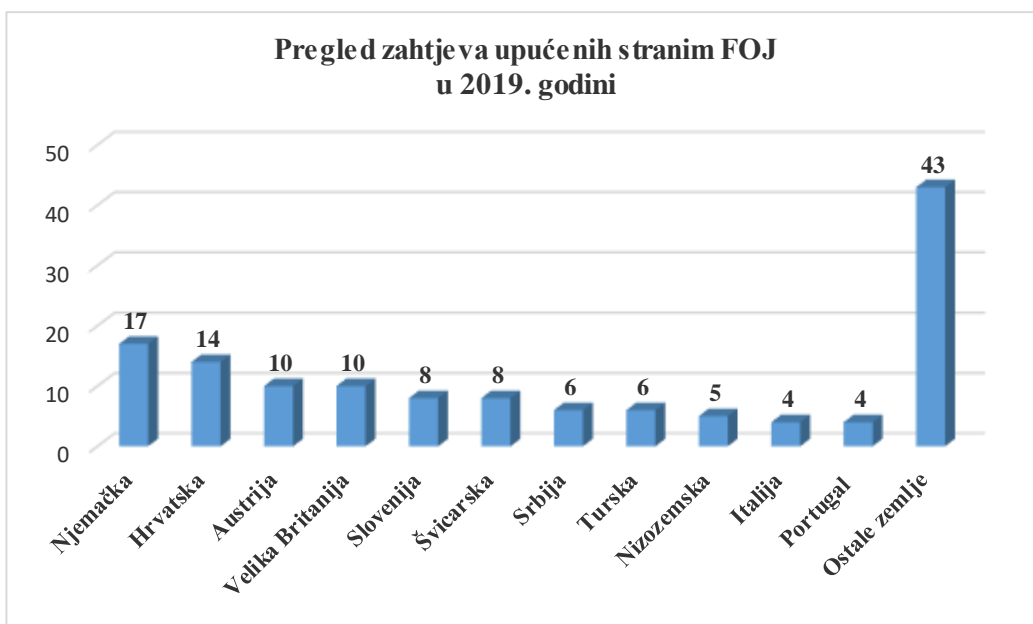
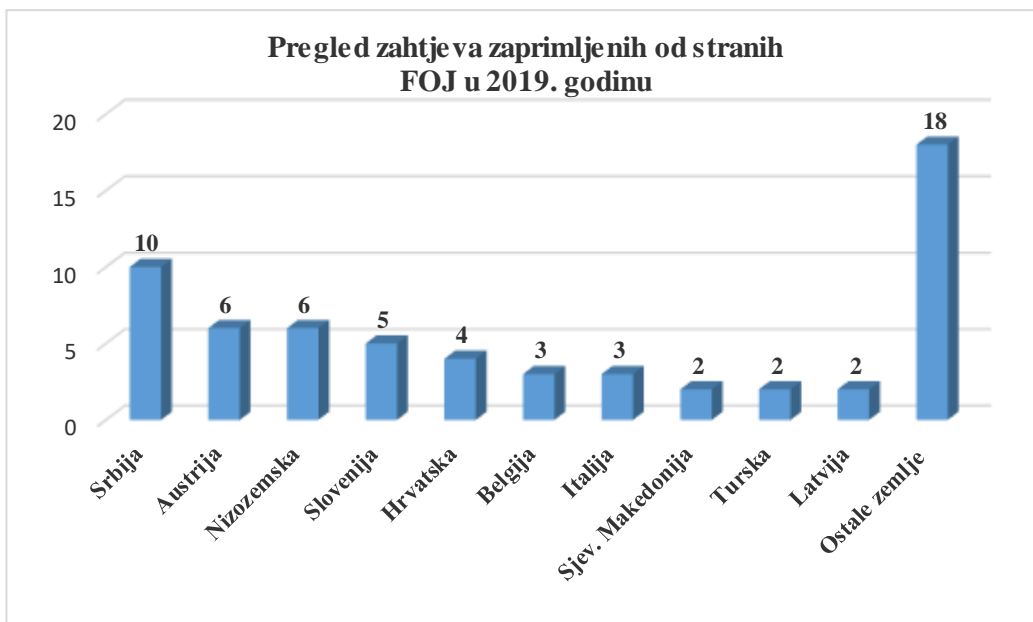

5. MEĐUNARODNA SARADNJA

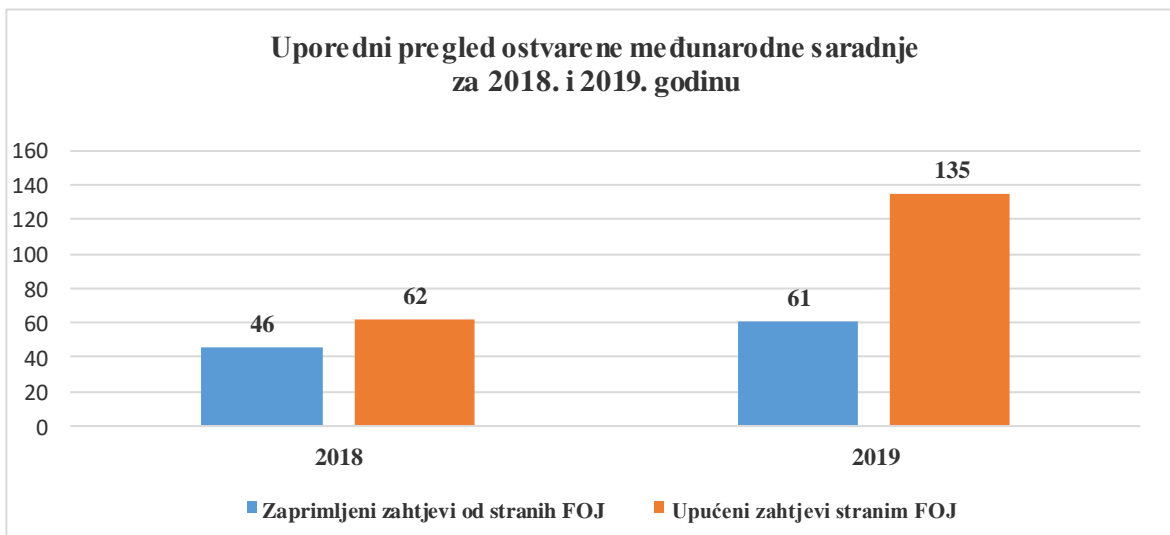
Kao centralna finansijsko-obavještajna jedinica u BiH, FOO kontinuirano ostvaruje međunarodnu saradnju sa stranim FOJ i međunarodnim organizacijama koje djeluju u oblasti borbe protiv pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti. Međunarodna saradnja realizira se u vezi sa konkretnim istražnim aktivnostima kao i u vezi sa ispunjavanjem međunarodnih obaveza BiH u oblasti borbe protiv pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti.

Zakonom o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti propisano je da FOO može sa nadležnim organima u inostranstvu razmjenjivati odgovarajuće podatke, informacije i dokumentaciju koji se prikupe u skladu s Zakonom o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, što se realizira u okviru EGMONT grupe.

U tom kontekstu FOO je tokom 2019. godine 238 puta kontaktirao FOJ u inostranstvu, od čega se 135 zahtjeva i dopuna zahtjeva odnosili na saradnju po konkretnim predmetima rada. U 501 slučaju FOO su kontaktirali razni FOJ, od čega su se 61 zahtjev i dopuna zahtjeva stranih FOJ odnosio na konkretne predmete rada. Ostala međunarodna korespondencija odnosila se na ispunjavanje drugih međunarodnih obaveza FOO-a i na međusobno informiranje koje nije povezano sa navedenim obavezama.

U 2019. godini ostvarena je značajna međunarodna saradnja u odnosu na 2018. godinu, koja se ogleda u većem broju i upućenih i primljenih zahtjeva od ili ka stranim FOJ, što je prikazano u narednom grafikonu.

6. OSTALE AKTIVNOSTI

Kao centralna finansijsko-obavještajna jedinica BiH, FOO je kontinuirano aktivno uključen u realizaciju projekata i aktivnosti od značaja za unapređenje kapaciteta i sposobnosti svih tijela u BiH koja su nadležna za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti. U nastavku su izdvojene aktivnosti na najznačajnijim projektima finansiranim iz međunarodnih sredstava.

6.1. IPA 2013 – EU Twinning projekat „Podrška borbi protiv pranja novca“

Realizacija projekta započeta je u aprilu 2017. godine a trajala je do kraja januara 2020. godine. Cilj projekta je osnaživanje nadležnih tijela u BiH u borbi protiv pranja novca, finansiranja terorizma i finansijskog kriminala do nivoa potrebnog za pristupanje EU. U realizaciju navedenog projekta sa EU ekspertima bilo je uključeno deset službenika FOO-a kroz učešće u Upravnom odboru, u vidu uloge domaćeg partnera rezidentnog twinning savjetnika, vođa grupa za realizaciju aktivnosti iz projekta po pojedinim komponentama, te aktivnim učešćem u aktivnostima podizanja svijesti i obukama. Tokom 2019. godine realizirano je više aktivnosti koje doprinose unapređenju rada i efikasnosti FOO-a, odnosno realizaciji zakonom predviđenih obaveza FOO-a, kao što su Konferencija za podizanje svijesti o borbi protiv pranja novca i finansiranja terorizma koja je održana u aprilu 2019. godine, kojoj je prisustvovalo više od 100 službenika institucija, nadležnih organa i obveznika, održano je više različitih obuka za pripadnike različitih institucija i agencija koje su realizirane u BiH i inostranstvu, obuka obveznika (banke, notari i advokati), izrada indikatora za prepoznavanje sumnjivih transakcija, izrada materijala u vezi sa podizanjem svijesti o opasnosti od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti i slično.

6.2. Projekat tehničke nadogradnje AMLS-a

U decembru 2019. godine pušten je u rad nadograđeni softver za sprečavanje pranja novca (AMLS), čime je stvoren preduslov povezivanja FOO-a sa svim obveznicima propisanim Zakonom o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, omogućena je dvosmjerna komunikacija sa obveznicima, stvoreni su preduslovi za povezivanje i automatsku pretragu različitih baza podataka, unaprijeđena analitička obrada i vizuelizacija podataka i slično. Aktivnosti su realizirane u okviru tehničke komponente EU IPA 2013 Twinning projekta „Podrška borbi protiv pranja novca“, koji je i finansirao većinu troškova. U narednom periodu je planirano stvaranje pravnih preduslova za povezivanje sa eksternim bazama podataka, odnosno prilagođavanja AMLS-a praktičnim potrebama korisnika.

6.3. Procjena rizika od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti

U vezi sa aktivnostima predviđenim Izvještajem o procjeni rizika od pranja novca i finansiranja terorizma i Akcionim planom za otklanjanje nedostataka, koje su u avgustu 2018. godine usvojili Vijeće ministara BiH i vlade entiteta, FOO je preduzimao aktivnosti koje se odnose na djelokrug rada FOO-a i Agencije. S tim u vezi, dva službenika FOO-a angažirana su u Radnoj grupi za izradu nacrtu novog Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, kojim bi trebao biti otklonjen najveći broj konstatiranih nedostataka. Pored navedenog, FOO, odnosno Agencija, intenzivirali su aktivnosti u pogledu sektora za koje je konstatirano da predstavljaju najveći rizik. Kada je riječ o sektoru nekretnina, upućen je dopis parlamentima, Vijeću ministara BiH i vladama FBiH, RS i BD BiH, kojim se ukazuje na neophodnosti izmjena zakona i podzakonskih akata, odnosno adekvatne implementacije važećih, s ciljem smanjenja ranjivosti, odnosno rizika.

6.4. Radna grupa za izradu prijedloga Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti koju je imenovalo Vijeće ministara BiH

Cilj donošenja novog zakona je usklađivanje sa FATF preporukama iz 2012. godine, 4. i 5. EU direktivom o sprečavanju korištenja finansijskog sistema u svrhu pranja novca ili finansiranja terorizma, otklanjanje nedostataka konstatiranih u Procjeni rizika od pranja novca i finansiranja terorizma u BiH. Za predsjedavajućeg radne grupe imenovan je službenik FOO-a. U 2019. godini Radna grupa je održala 13 sastanaka. Kontinuirano su preduzimane aktivnosti koje se odnose na sačinjavanja konkretnih prijedloga nacrtu Zakona. Pripremljen je nacrt više članova Zakona kojima se unapređuje sistem, odnosno otklanjanju nedostaci, dok će aktivnosti na okončanju rada biti nastavljene u 2020. godini.

6.5. Delegacija Bosne i Hercegovine pri Komitetu eksperata Vijeća Evrope za evaluaciju borbe protiv pranja novca i finansiranja terorizma (Moneyval delegacija BiH)

BiH je članica posebnog Komiteta stručnjaka Vijeća Evrope zaduženog za praćenje provođenja mjera za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti – Moneyval, koji funkcioniše po principu uzajamnih procjena država članica prema metodologiji i standardima međunarodnog tijela koje postavlja standarde za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma – FATF. S obzirom na zakonom predviđenu ulogu u BiH, kao i druge finansijsko-obavještajne jedinice, FOO ima ključnu ulogu u radu Moneyval delegacije BiH čiji je zadatak predstavljanje i ostvarivanje saradnje BiH sa Moneyval komitetom Vijeća Evrope, a, u skladu sa Odlukom Vijeća ministara BiH, službenik FOO-a je 2019. godine imao ulogu šefa Moneyval delegacije BiH. Realizirane aktivnosti delegacije u 2019. godini:

- Delegacija je učestvovala u radu 58. i 59. Plenarne sjednice Moneyval komiteta;
- u drugoj polovini 2019. godine pripremila je i Moneyval komitetu predstavila Izvještaj o napretku Bosne i Hercegovine u 4. krugu evaluacije. Od ukupno devet osnovnih i ključnih preporuka FATF-a koje su u postupku evaluacije 2015. godine ocijenjene negativno u Izvještaju o 4. krugu evaluacije, na 59. Plenarnoj sjednici održanoj u decembru 2019. godine, osam preporuka je ocijenjeno pozitivno, dok je za preporuku koja se odnosi na primjenu međunarodnih i domaćih restriktivnih mjera u vezi sa terorizmom konstatirano da BiH još uvijek nije usklađena na nivou za koji bi mogla biti pozitivno ocijenjena, zbog čega je potrebno otkloniti preostale nedostatke i izvještaj o napretku ponovo predstaviti na 60. Plenarnoj sjednici sredinom 2020. godine;
- na poziv Moneyval komiteta jedan službenik FOO-a, kao dio Moneyval tima evaluatora, učestvovao je u Petom krugu Moneyval evaluacije Republike Slovačke a dužnost mu je bila da ocjeni rezultate upotrebe finansijsko-obavještajnih podataka te primjenu ciljanih finansijskih sankcija u vezi sa finansiranjem terorizma i finansiranjem širenja oružja za masovno uništenje;
- jedan službenik je učestvovao na sastancima Radne grupe za finansijsku akciju (FATF), održanim u Izraelu u periodu od 24.03. do 27.03.2019. godine, u vezi sa novim tehnologijama i njihovom upotrebom za sprečavanje i borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma te u vezi sa sprečavanjem i istraživanjem pranja novca i finansiranja terorizma putem virtuelnih valuta;
- Moneyval delegacija BiH dostavila je Izvještaj Vijeću ministara BiH o aktivnostima delegacije, sa istaknutim nedostacima koji se tiču efikasnosti sistema sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti u BiH, te prijedlogom zaključaka za otklanjanje nedostataka i unapređenja efikasnosti;
- održano je više sastanaka sa predstavnicima Evropske komisije u vezi sa statusom BiH na EU listi visokorizičnih trećih zemalja. BiH se na navedenoj listi nalazila zbog neslaganja između Evropske komisije i Evropskog parlamenta u vezi sa listom zemalja koje su trebale biti uvrštene na listu istovremeno sa uklanjanjem BiH i još nekoliko zemalja.

6.6. Varšavska konvencija

Varšavska konvencija Vijeća Evrope podrazumijeva obavezu svih zemalja potpisnica, među kojima je i BiH, da u svojim sistemima primjene konkretna zakonodavna i institucionalna rješenja koja će doprinijeti efikasnoj borbi protiv pranja novca, traženju, zapljeni i oduzimanju prihoda stečenih kriminalom ili su u vezi sa finansiranjem terorizma. Službenik FOO-a ima ulogu člana delegacije BiH pri Konferenciji strana ugovornica Varšavske konvencije. U 2019. godini FOO je popunio upitnik za potrebe navedene delegacije, koji je dostavljen Ministarstvu pravde BiH i nakon toga prezentiran pred članicama Vijeća Evrope (CETS No. 198).

6.7. UNODC/CEPOL projekat podrške finansijskim istragama

U ovom projektu službenica FOO-a bila je kontakt tačka za BiH. Učestvovala je u pripremi programa obuke iz oblasti finansijskih istraga i u svojstvu predavača na dvije ovakve obuke. Prisustvovala je sastanku nacionalnih kontakt tačaka koji je održan u Beču te u organizaciji programa obuka koje su realizirane u BiH i u inostranstvu.

6.8. Povratne informacije obveznicima po prijavama sumnjivih transakcija za 2018. godinu

Tokom 2019. godina prikupljene su, analizirane i sačinjene povratne informacije obveznicima za sve dostavljene prijave sumnjivih transakcija tokom 2018. godine, što je zakonska obaveza FOO-a u skladu sa članom 63. stav (1) Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti.

Na osnovu analize svih dostupnih informacija i podataka u vezi sa prijavama sumnjivih transakcija dostavljenih tokom 2018. godine, može se konstatirati da je nakon početne analize FOO-a odbačeno 40,6% svih prijava sumnjivih transakcija dok je dodatnom analizom prikupljenih informacija, podataka i dokumentacije odbačeno još 4,4% prijava sumnjivih transakcija, što ukupno iznosi 45% svih prijava sumnjivih transakcija dostavljenih tokom 2018. godine. U 4,4% prijavljenih sumnjivih transakcija FOO je potvrdio sumnju obveznika na postojanje krivičnog djela pranje novca, u 43,1% prijava sumnjivih transakcija utvrđena je sumnja na neku drugu nepravilnost najčešće u vezi sa kršenjem zakona iz oblasti poreza, zakona o deviznom poslovanju i sl., dok su u 2,2% prijava utvrđene obje prethodno navedene sumnje. Status „u radu“ još uvijek ima 5,3% prijava sumnjivih transakcija.

Navedeni statistički podaci ukazuju da je kvalitet prijava sumnjivih transakcija od obveznika još uvijek na niskom nivou te da sistem edukacije i nadzora obveznika u našoj zemlji nije efikasan i razvijen, što posljedično utiče na kvalitet funkcioniranja kompletnog sistema u oblasti borbe protiv pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti.

6.9. Ostale aktivnosti

Službenici FOO-a učestvovali su kao predavači na više obuka za stručne saradnike u tužilaštvima i druge zaposlene u nadležnim organima, te zaposlene kod obveznika Zakona. Takođe, angažmanom u okviru Agencije, kontinuirano je pružan doprinos unapređenju rada kompletne Agencije u vezi sa pokretanjem i vođenjem finansijskih istraga, iniciranja i predlaganja mjera privremenog oduzimanja imovine stečene krivičnim djelom, postupanja u pogledu ostvarivanja uloge u vezi sa domaćim i međunarodnim restriktivnim mjerama i slično.

7. TIPOLOGIJE PRANJA NOVCA

Tipologije pranja novca predstavljaju metode, tehnike i trendove pranja novca koje, posmatrane u ograničenom vremenskom periodu, imaju više zajedničkih karakteristika ili obilježja. Prepoznavanje i analiziranje novih tipologija je posebno značajno ako u obzir uzmemo okolnost da je pranje novca proces koji se neprekidno razvija. Počinioci krivičnih djela pranja novca, usavršavajući i primjenjujući nove tehnike i modalitete, čine proces pranja novca još kompleksnijim a samim tim i komplikovanijim za otkrivanje, a naročito teškim za dokazivanje postojanja ovog krivičnog djela. Uočavanje novih tipologija je neophodno za izradu analize rizika za potrebe što efikasnijeg preventivnog djelovanja.

Na osnovu raspoloživih podataka, informacija, dokumentacije i dokumentiranih slučajeva pranja novca tokom 2019. godine, uočene su i izdvojene tehnike, trendovi i tipologije pranja novca s ciljem njihovog boljeg razumijevanja i uočavanja potencijalnih rizika sa kojima su suočeni različiti sektori, te da bi se na taj način doprinijelo sprečavanju i otkrivanju nekih od brojnih metoda koje se koriste za prikrivanje izvora nezakonitih sredstava u BiH. Dosadašnja iskustva, kao i iskustva drugih zemalja, ukazuju da su oblasti sa visoko izraženim stepenom rizika sa aspekta pranja novca bankarski sektor, uvozno-izvozni poslovi, tržište kapitala, tržište nekretnina i virtuelne valute.

Dokumentirani slučajevi sumnje na pranje novca ukazuju na izraženu zastupljenost sljedećih tipologija sa obilježjima pranja novca:

- novčana sredstva sa računa društava za osiguranje su, izvršenjem krivičnog djela „Nezakonito postupanje u privrednom poslovanju“, doznačena na račun pravne osobe registrirane za posredovanje u zapošljavanju sa koje su gotovinski podignuta i predana počiniocima navedenog krivičnog djela, koji su tako stečeni novac držali i njime raspolagali korištenjem u privrednom poslovanju osiguravajućih društava;
- novčana sredstva stečena prevarom na području Sjedinjenih Američkih Država i Republike Hrvatske su, na osnovu krivotvorene poslovne dokumentacije, transferirana na račun pravne osobe registrirane u BiH, sa namjerom daljeg transferiranja, s ciljem dodatnog prikrivanja

njegove prirode, izvora i porijekla i omogućavanja nesmetanog raspolaganja i korištenja u privrednom ili drugom poslovanju;

- novčana sredstva sticana obavljanjem bankarske djelatnosti bez odobrenja i suprotno odredbama Zakona o deviznom poslovanju FBiH i Zakona o bankama FBiH, u vidu obavljanje mjenjačničkih poslova van deviznog tržišta, polagana su u stranim valutama na račune fizičkih osoba i konvertovana u konvertibilne marke radi daljeg korištenja za obavljanje mjenjačničkih poslova van deviznog tržišta, polaganje na račune, odnosno kupovine udjela u jednom od investicionih fondova registriranih u BiH;
- novčana sredstva stečena poreskom utajom, koju su počinile fizičke osobe i kompanije iz BiH otvaranjem više bankovnih računa kod komercijalnih banaka na području Slovenije, Austrije i Mađarske korištenjem istih za primanje novčanih sredstava po osnovu oporezivih prihoda stečenih u inostranstvu bez njihovog prijavljivanja nadležnim poreskim organima su, s ciljem prikrivanja izvora i omogućavanja daljeg korištenja, transferirana između računa predmetnih osoba i kompanije iz BiH otvorenih na području Slovenije, Austrije i Mađarske, podizana u gotovinskim iznosima, te transferirana u korist računa drugih pravnih osoba;
- odgovorne osobe u društvu za osiguranje su sticale novčana sredstva počinjenjem krivičnih djela „Zloupotreba službenog položaja ili ovlaštenja“ i „Posebni slučajevi falsificiranja“ tako što su sačinili falsificirane dokumente o sudskoj registraciji pravnih osoba koje stvarno nisu postojale, da bi nakon toga sačinili falsificirane ugovore o poslovnoj saradnji i fakture kojim su lažno prikazali izvršavanje poslova od strane tih nepostojećih pravnih osoba u korist društva za osiguranje, navodeći u fakturama svoje lične bankovne račune na koje su im doznavačavana novčana sredstva sa računa društva za osiguranje koja su gotovinski podizali i istim dalje raspolagali;
- novčana sredstva stečena krivičnim djelom „Zloupotreba položaja i ovlaštenja“, počinjenim na štetu jedne od poslovnih banaka vršenjem elektronske kupoprodaje valuta od strane tri uposlenika banke za njihov lični račun po kursnoj listi koju nije odobrila banka, počinioci su iskoristili za kupovinu motornih vozila, izmirivanje kreditnih obaveza i gotovinske isplate;
- novčana sredstva stečena poreskom utajom u vezi sa neprijavljenom isporukom dobara koju je izvršila fizička osoba su, s ciljem prikrivanja njegovog izvora i omogućavanja daljeg korištenja, gotovinski podizana sa računa, a dio sredstava je u vidu pozajmice transferiran u korist računa pravne osobe u vlasništvu počinioca;
- novčana sredstva stečena prevarama počinjenim na štetu pravnih i fizičkih osoba sa područja Savezne Republike Njemačke i Republike Austrije transferirana su sa računa oštećenih otvorenih kod banaka u Njemačkoj i Austriji u korist računa osoba iz BiH otvorenih kod banaka u BiH koji su ista podizali i u gotovini predala organizatorima prevare a dijelom ih zadržali za sebe i istim raspolagali u lične svrhe;
- novčana sredstva stečena počinjenjem krivičnog djela „Nedozvoljena trgovina“ bavljenjem uvoza i trgovinom motornim vozilima od strane fizičke osobe, bez neophodnog ovlaštenja i suprotno propisima koji propisuju obaveznost registracije, gotovinski su podizana i korištena za finansiranje kontinuiranog nabavljanja putničkih automobila i terenskih vozila za potrebe neovlaštenog trgovanja istim i sticanja imovinske koristi za počinioca;

- novčana sredstva stečena krivičnim djelom „Prevara u službi“ dovođenjem u zabludu ovlaštene osobe u pravnoj osobi da, u vezi sa zaključenim poslovnim odnosom, izvrši isplatu na lični bankovni račun počinioca za koji je naveo da se radi o računu pravne osobe izvršioca posla, dijelom su gotovinski podignuta dok je za ostatak naložen bezgotovinski transfer u korist računa dvije osobe povezane sa počiniocem, s ciljem prikrivanja stvarne prirode stečenog novca i omogućavanja nesmetanog daljeg korištenja.

Uočene i dokumentirane tipologije ukazuju da su gotovinska sredstva doznačena na račune, odnosno isplaćena sa računa fizičkih osoba i sa njima povezanih privrednih subjekata, često visokorizična u kontekstu pranja novca. Kada je riječ o računima privrednih subjekata, navedene tipologije ukazuju i na zastupljenu zloupotrebu transakcija po osnovu novčanih pozajmica od ili u korist osnivača kao i transakcija po osnovu pologa pazara, isplata za potrebe blagajne i materijalnih troškova, transakcija koje se realiziraju na osnovu krivotvorene poslovne dokumentacije kojom se lažno prikazuje postojanje poslovnog odnosa. Takođe, uočen je trend korištenja osoba iz BiH u ulozi „novčanih mula“ za prilive novca iz počinjenih prevara u inostranstvu.

Zastupljene su i pojave koje indirektno ukazuju na razne vrste prevara, od krađe identiteta, krivotvorenja isprava, do zloupotrebe ovlasti, prevara u privrednom poslovanju, nedozvoljene trgovine itd.

8. PLANIRANE AKTIVNOSTI FOO-A ZA NAREDNI PERIOD

U skladu sa zakonom propisanim djelokrugom rada, FOO kontinuirano preduzima aktivnosti na prikupljanju i analizi obavještajnih informacija, podataka i dokumentacije u vezi sa pranjem novca i finansiranjem terorističkih aktivnosti te aktivnosti na istraživanju i prosljeđivanju rezultata analiza i istraga, podataka i dokumentacije tužilaštvima i drugim nadležnim organima u BiH i inostranstvu. Pored navedenog, FOO je aktivno uključen i u sve druge aktivnosti čiji je cilj unapređenje kapaciteta i stvaranje pretpostavki za uspješnu borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma kao i ispunjavanje međunarodnih obaveza BiH na istom planu.

U skladu sa navedenim FOO će u narednom periodu biti uključen u:

- aktivnosti koje se tiču izmjena i dopuna Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, s ciljem usklađivanja sa preporukama iz relevantnih međunarodnih dokumenata;
- organiziranje i iniciranje organiziranja obuka za ovlaštene osobe obveznika Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, uz aktivno učešće pripadnika FOO-a u realizaciji obuka;

- aktivnosti na implementaciji projekta nadogradnje postojećeg AMLS sistema, koje obuhvataju stvaranje pretpostavki za pristup bazama podataka značajnijih institucija i agencija BiH, FBiH, RS i BD BiH.

9. KORISNI LINKOVI

SIPA	www.sipa.gov.ba
Ministarstvo sigurnosti BiH	www.msb.gov.ba
Vijeće ministara BiH	www.vijećeministara.gov.ba
Tužilaštvo BiH	www.tuzilastvobih.gov.ba
Sud BiH	www.sudbih.gov.ba
Parlamentarna skupština BiH	www.parlament.ba
Pravosuđe BiH	www.pravosudje.ba
Uprava za indirektno oporezivanje BiH	www.uino.gov.ba
Granična policija BiH	www.gp.gov.ba
Obavještajno-sigurnosna agencija BiH	www.osa-oba.gov.ba
Agencija za državnu službu BiH	www.ads.gov.ba
Federalno tužilaštvo Federacije BiH	www.ft-ftbih.pravosudje.ba
Republičko tužilaštvo Republike Srpske	www.rt.rs.pravosudje.ba
Centar za edukaciju sudija i tužilaca u FBiH	www.fib.cest.gov.ba
Centar za edukaciju sudija i tužilaca u RS	www.rs.cest.gov.ba
Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske	www.mup.vladars.net
Poreska uprava Federacije BiH	www.pufbih.ba
Poreska uprava Republike Srpske	www.poreskaupravar.org
Poreska uprava Brčko distrikta BiH	www.bdcentral.net/index.php/ba/institucije/direkcija-za-finansije/poreska-uprava
Federalna uprava policije	www.fup.gov.ba
Agencija za bankarstvo Federacije BiH	www.fba.ba
Agencija za bankarstvo Republike Srpske	www.abrs.ba
MONEYVAL	www.coe.int/moneyval
FATF	www.fatf-gafi.org
Egmont grupa	www.egmontgroup.org
Vijeće Evrope	www.coe.int/bs/web/about-us
Evropska unija	www.europa.eu
Interpol	www.interpol.int
ICITAP	www.justice.gov/criminal-icitap
Razvojni program Ujedinjenih nacija	www.baundp.org
Međunarodni monetarni fond	www.imf.org
Svjetska banka	www.worldbank.org